

[Aage Fogh.]

kr., i dag skulle afstås til ca. 25 000 kr. — det er afrundede tal, men de er nogenlunde rigtige —, og det finder jeg er rimeligt.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen gav udtryk for en vis form for betænkelighed ved paragraffen om lejehusmænds ret til at tinglyse gæld på ejendommen. Den betænkelighed synes jeg ikke det ærede medlem skulle nære. Han må huske på, at det, der er tale om i denne forbindelse, kun er tilfælde, hvor godsejeren bevisligt ikke har villet holde sit lejehus i en sådan stand, at det er brugeligt som landbrugs-ejendom, og hvor lejehusmanden ikke har rådighed over tilstrækkelige midler til at kunne sætte det i en sådan stand; i så fald får lejehusmanden ret til efter henvendelse til og tilslutning fra amtskommissionen at søge at tinglyse den gæld på ejendommen, der er nødvendig, for at han kan betale disse forbedringer. Jeg tror, at med alle disse klausuler og den gode begrundelse derfor har det ærede medlem ikke nogen som helst grund til at nære betænkelighed ved at gå med til denne bestemmelse, for vi var jo allesammen enige om, at det bør være sådan, ikke alene vi fire repræsentanter fra rigsdagen, men hele kommissionen, både godsejerne, husmændene, landboforeningerne, de juridisk sagkyndige, højesteretsdommeren, og hvem andre vi havde med.

Jeg håber, loven vil bidrage til, at institutionen lejehuse nu må forsvinde ud af det danske landbrugsbillede, og at lejehusene går over til at blive selvstændige landbrug, fordi det er det bedste for alle parter.

Dernæst et par ord om lovforslaget om brug af visse ejendomme og boliger på landet, der følger som en naturlig konsekvens af den ændring, der sker med lejehusene. Jeg må straks sige, fordi de bemærkninger, jeg vil gøre, måske kunne give indtryk af noget andet, at jeg er villig til at gennemføre lovforslaget, som det foreligger; men jeg havde ønsket, at det var gået lidt videre. Jeg havde ønsket, at bestemmelsen om, at når en mand ejer to ejendomme, hvoraf den ene er mindre end 1 td. hartkorn og ligger indenfor en afstand af 5 km fra den anden ejendom, skal den første forpagtes ud, var blevet udvidet til, at når manden har to ejendomme, skal den ene altid forpagtes ud. Der kunne tænkes hundreder af eksempler på camoufleret samdrift mellem ejendomme, der begge er over 1 td. hartkorn, og det bedste i denne forbindelse ville vist være — det foreligger ikke i dag —, om man overvejede i fremtiden at gennemføre den tanke,

der har fundet udtryk i husmændenes program: et forbud imod i det hele taget at eje eller drive mere end een landbrugsejendom.

Når vi — hvad jeg regner sikkert med sker, inden rigsdagen hjemsendes — har gennemført dette lovforslag om lejehusmænd, og når — hvad jeg lige så sikkert regner med — godsejerne har tabt deres sag, der i øjeblikket ligger i Højesteret angående det problem, loven af 1948 rejste for dem, så tror jeg, vi vil stå i den situation, at en række godsejere landet over vil melde sig for at få ordnet alle disse jordproblemer, både angående arveforhold og deres ret til at eje mere end to ejendomme. Staten vil rimeligvis her få en del jord til rådighed, og hvis man i større udstrækning end hidtil vil gøre brug af forkøbsretten, bliver der mulighed for at skaffe en del jord både til oprettelse af nye brug og til supplering af bestående brug, som er for små.

Dette fører til et par bemærkninger om en af de bestemmelser, vi fik indført i jordloven af 1948 om fremskaffelse af jord, den såkaldte forkøbsret. Denne forkøbsret er ikke brugt i ret stor udstrækning, desværre kun, og det viser sig i praksis, at landmændene hidtil har haft den opfattelse, at hvis man tinglyser forkøbsret på deres ejendom, er det nærmest en fornærmelse imod dem. Det er i dag den almindelige opfattelse ude i praksis, at tinglysning af forkøbsret på ejendommen forringer ejendommens værdi. Derfor synes jeg, der er al mulig anledning til at slå fast på grundlag af den nu foretagne praktisering af forkøbsretten, hvor man virkelig har købt jord, der betød noget, nemlig ved salget af Lerchenborg, at der skete ikke sælgeren nogen som helst uret. Såvidt mig bekendt får hun nøjagtig på øre, hvad der var aftalt med den oprindelige køber, gods-ejer Bruhn. Statens jordlovsudvalg træder ind på køberens plads, men sælgeren lider ikke uret. Hvis godsejer Bruhn kunne have gjort en god handel, er det muligt, at han kan være fortrydelig over, at staten er trådt ind i stedet for ham; men der er som sagt ikke sket sælgeren nogen uret, og sådan vil det i almindelighed være i praksis.

Jeg tror, det ville være gunstigt, om man kunne få det til at gå op for danske landmænd, at når en indeklemt husmand begærer tillægsjord og der tinglyses forkøbsret på naboejendommen, skal naboen ikke være fornærmet over det, og det gode nabo-forhold bør ikke derigennem blive ødelagt. Jeg skal nævne et eksempel fra forleden dag, der viser, hvordan det ligger i praksis.